

sones, coses o idees. Crec que es devia partir d'usos com *de bon*, *de mal tall*, dit d'objectes (com fusta, roba etc., que canvien molt de valor, segons que hom els talli bé o malament): el rei tria «2500 servents, bons e triats e de *bon tall*» per a una operació bèl·lica (Desclot, § 153, *NCl.* v. 34.7).

Des del matís qualificador es passa al merament classificador, o bé significat verament abstracte. *De son tall* 'mena, naturalesa tal o tal': «entre-ls altres cossaris, sí n'hi havia un que era d'Alacant, que --- e aquest, ab alguns companys *de son tall*, armà un lenyató de 28 rems ---» (§ 157, v. 59.22); *en negun tall*, *en aquell tall*, 'de cap manera', 'd'aquella forma o manera': «no m'és vijares que sia fahedor que vosaltres anets lla, per *negun tall*, que basta que defenats ---»; el rei heroic que a la fi victoriosa de l'epopeia se sent morir, demana consell a una cort improvisada, per a decisions pòstumes, i replica el bisbe de València: «--- demanats --- de concell, no és master que'l vós dó en *aquell tall* que vós havets dit, ço és com a --- qui spera en breu morir --- que seriem tuyt perduts, mas --- vós guarrets ---» (§§ 157, 168; v. 62.23, 154.22). I així s'arriba fins i tot a un ús com a locució conjuntiva subordinant *en tall* --- que 'en disposició de': «él no hi podia aver contrastat, per so cor no era *en tayl*, ab lo se <n>yor rey, que él lo degué conceylar, tro que él fo en son viatge; e depuys fo posat ab él, no hac loc son conceyl», doc. cancelleresc, Girona, 1299 (Finke, *Acta Ar.* III, 79: no el podia aconsellar perquè estaven molt desavinguts, i quan es reconciliarren ---).

Aquí està l'origen de la locució moderna *a tall de* 'a manera de, amb aires, amb actitud de': els Atlants nclairant la torre que els salví del cataclisme: «ab unglots de diable, ganxuts, altres n'arrancan / barruers empernant-s'hi, dels puigs ab tremolor, / y a cops de peu, a falla de mall, los esurancan, / ab pedres tasconant-los, a *tall d'estellador*», *Atl.* 1877 (no 1867) vi, 48d (no ens enganyem pel fet que ell també, naturalment, usa *tall* en el sentit material: «romp l'esco-dayre ab ferre de *tall* la pedra crua» vi, 47a, però allí va amb els següents); «Alashoras se posaren / una roseta al barret, / ab un galonet de plata, van a *tall de Miquelet*», romanç de D. Isidro (probablement Vic, S. XVIII), MilàF (*Romllo.*, 84.20, ja en l'ed. 1853, n.º 46); «Si no t'hagués estimat may,estic que avuy m'enamorarias—, va escapar de dir a la Rosalia, mentres en Carles li prenia la xica mà, a *tay* d'entrar a formular les seves disposicions», Genís Ag. (*Julita*, 67).

Però no creguem que hi ha aquí res d'especialment vigatà, car no hi ha res més usual en totes les comarques del cat. central; ja Belv. («a *tall*: a guisa, *ad instar*») i Lab. (cxs. a *tall de poca-vergonya*, *tassa a tall de calze*); i no és sols de totes les comarques del Llobregat a l'Albera, en les quals ho he sentit des de noi, ni sols del Princ.; a Men., convertit en loc. prep. subordinant la frase: «—Que'm dus ---? —No estic llogat per això --- —Dons, demà vespre me l'has de dur —li digué an es missatge, a *tay* de no dir-lo passar, s'Homenet. —Ja te'l duré ---», Camps Merc. (*Folkl.*

II, 49). Per a d'altres usos bal. veg. *AlcM*, s. v. *tall*, loc. f; entre els quals es fa notar especialment l'extensió locativa 'fins a tal o tal altura' [Sóller, S. XVIII], 'a tal o tal distància': aquest últim valor sembla ser poc mall. (car AFerrer Ginart, que era d'Artà, anota «*tai* de: fins a: fins a: fins a cosa men., en *Rond. de Menorca*, 226) i a *tall de vista* 'fins a l'horitzó' consta com a propi d'Eivissa.

És clar que no tots els *talls* han estat figurats, i ni tan sols en aquesta loc. prep.: a *tall d'espasa* 'fent mortaldat': estava «encesa la Provença --- del foc de pestilència --- y les parts en les quals el dit mal va a *tall de spasa* ---», Perp. a. 1587 (*RLiR* LIII, 412; cf. ací III, 320a29); no és més que una aplicació figurada de l'aplicació a la marxa del guerrier: van a *tall de spasa* Tirant o lo *Gran Turc* JnMartorell (Ag. III, 101; II, 97). En lèxics ho trobem ja en OPou parlant de les plomes i petites incisions («escapsar la ploma; donarli un *tall*: inscindere pennam; lo *tallet* o fesa: inscissura, fissura, crena», *TbPu.*, 181); «*tall* o fil de ganivet; trempa de ploma; disposició: venusta corporis structura; *tall* o *ayre de lletra bo*: venusta characterum species» (*DTO.*).

En les accs. més corrents el mot arriba des del Sud val. i des de les Illes fins a la punta NO.: «s'ha fet un *tâl*» (una ferida, en caure) Àreu de V. Ferrera (1933), «me darà un *tâl* de sucre» (un terròs) Tavascan; i disfressat de *tâbo* a les primeres valls aragoneses (infra). N'hi ha de més especials, entre elles una que recorda (en forma colpadora i potser no sols coincident) la del ll. clàssic *talea* (supra): en els boscos de la Selva giro-nesa, els bosquerols anomenen *talls* els tanys o varetes (d'avellaner, castanyer o freixe) que no tenen més de tres o quatre anys: abans els usaven per fer cèrcols de barrils de salum, ús avui caduc, ara els bullen i tornats tan flexibles, se'n fa gran ús per a fabricació barata de mobles (a distingir de *tanys* 'perxada', ibid., i del postverbal *tâi* 'tallada de rodells en un tros de muntanya', que IGC malentén com si fos NL posant *Serra de Tay* a 6º 20' x 41º 53'; Brunyola, 1972: m'ho explicava JnMasmiquel, amic, que morí tallant-ne).

Potser vénen tots de l'acc. de tallar el bosc, o almenys les collites, els usos següents: «El primer *tâbo*» cap a l'alt Cinca ho sento distingint el primer sector de cases d'un barri muntanyenc (Guaso, 1965). Potser per aquí es troba també el punt de partida de la loc. val. *al tall* 'arreu, a continuació, tal com raja': «els altres masets li'ls diré *al tâl*», i m'ho deien a manera de llista, com per estalviar explicacions (i temps): Catarroja, Llombai, Miramar, Vilallonga de l'Assafor (1962-??); un poc diferent: «no'm faça saltar d'una banda a l'atra: anem a *tâl*», Poblenu de Benitatxell (1963).

No és impossible que hi hagi encara aqueixa filiació semàntica (potser ja més aviat de la banda d'acció de tallar, separar, badar amb solució de continuïtat), en els dos usos següents: «*tall*: nom tarragonès del *terminal*», *CostManc.* II, § 421. Meteorològic, a base de núvol que es bada (esquinç del blau, o bé desfet d'aigua): «per allí es veia un tap, per allà s'obria un *tall*